

Antisemita, anticomunista, col·laboracionista i un dels més grans escriptors del segle XX

Viatge al fons de Céline

Ara fa 30 anys va morir un dels escriptors més genials de la literatura francesa: Louis-Ferdinand Céline. En aquesta entrevista, concedida el 1957 amb ocasió de la publicació de *D'un château à l'autre*, Céline parla d'ell, de la seva obra, dels seus enemics i de les idees que li van costar l'exili.

Hem vingut per parlar del seu nou llibre, *D'un château à l'autre*...

—Parlar d'un llibre és sempre la impotència...

—Bé, nosaltres l'hem llegit...

—No l'heu pogut llegir gaire bé, ja que ha sofert molts canvis. Vaig donar el mecanoscrit i després, per alguna raó, es va perdre i no l'he trobat mai més. Vaig retrobar-lo capgirat, havien posat el principi al final... Suposo que els de la Nouvelle Revue Française el van agafar i devia passar per tots els despatxos i després van intentar reordenar els capítols. I ja no tenien ni idea d'on anava aquest i d'on anava l'altre. La veritat és que ho van fer el menys malament possible.

—¿L'ha rellegit, després?

—¡I tant! Hi ha errors. Sempre n'hi haurà, és impossible que no n'hi hagi, ja que és ple de jocs de paraules. Hi ha paraules al lloc d'unes altres. Els editors i els tipògrafs agafen un principi de frase i l'acaben com ho farien ells, i no és així. Hi ha un joc. No és mai la paraula justa la que ha d'anar allà. Ells hi posen la paraula de veritat, la normal, la lògica, la paraula que hi posaria Paul Bourget. Paul Bourget... ¿és ell qui dirigeix la literatura francesa!

—Expliqui'ns com escriu.

—Sóc un estilista, si puc dir-ho així. Un maníac de l'estil, vull dir que em diverteixo fent petites coses. És demana molt a un home i no és que pugui fer molt. La gran il·lusió del món modern és demanar a l'home de ser un Lavoisier o un Pasteur, de capgirar-ho tot de cop. És impossible. Qui aconsegueix trobar una coseta de res, ja ha fet molt. Ja està cansat. En té per a tota la vida. Es parla de missatge. Jo no envio "missatges" al món. L'Enciclopèdia n'és plena de missatges. No hi ha res de més vulgar, n'hi ha quilòmetres, tones de filosofies, de

maneres de veure el món...

—¿Per a qui escriu?

—No escriu per a ningú. És la darrera de les coses, rebaixar-se a això. S'escriu perquè sí.

—Vostè, però, s'adreça a la gent...

—Ja, potser. En realitat, però, els menyspreo. El que pensen o el que no pensen... Preocupar-se pel que pensen: són lectors, el lector. Això és tot. No em serveix. Si llegeix, millor, si no li agrada, pitjor.

—¿Sempre ha escrit, "perquè sí"?

—Sempre.

—¿Fins i tot en l'època del Viatge al fons de la nit?

—Sempre. Vaig escriure per comprar-me un pis. És normal. Jo vaig néixer en una època en la qual el lloguer del pis atemoritzava. Ara això ja no fa por. Em vaig dir: és el moment del populisme. Aquella gent sempre ha produït llibres. Vaig pensar: jo puc fer el mateix. Aconseguiré comprar-me un pis i ja no em tocaran més els collons amb el lloguer. Si no hagués estat per això no m'hi hauria ficat...

—¿Creu que ho podria deixar, ara?

—¡I tant! Tinc una mena de pilota al cap, un braç fet merda, sóc invàlid al 75 per cent. Em sembla que és suficient. He fet dues guerres, em vaig enrolar voluntari...

—Però vostè, de la manera que en parla, la literatura se l'estima...

—¡Oh, no! No m'agrada parlar-ne. En parlo perquè vull que Gallimard em doni un avançament. En parlo pels diners. He de pagar aquesta horrible casa que costa horriblement molt, que netejo jo mateix amb l'aspirador, que netejo jo mateix els vidres, on em faig jo mateix el menjar i tota la resta. I no ho dic per ventar-me'n. Això de l'escriure, la retòrica, no em té enganxat fins el punt de no poder deixar-ho córrer. Si el seu diari m'ofereix una renda a vida de 100.000 francs al

mes, renuncio a tot i prohibeixo que se'm publiqui, ¡amb molt plaer!

—Vostè deia que els seus problemes van començar amb el Viatge al fons de la nit, jo, en canvi, penso que va ser més aviat amb Bagatelles pour un massacre...

—És potser l'únic llibre que vaig escriure per als francesos, l'únic en el qual vaig sortir de la meua personal reserva. Em vaig dir (però això a la redacció del seu diari no ho deixaran publicar mai): a França estem amb la merda fins el coll, és evident; aleshores, estiguem-nos quietes, deixem que siguin els altres els que traguin la merda amb els russos. Si s'hagués fet així, Algèria no s'hauria mogut. I encara seria nostra. Si ens estem tranquils, conservarem el prestigi. Serem els grans guanyadors, continuarem sent els grans francesos. Farem Europa. Sí, jo ho creia, que calia fer Europa. I és justament el que volen fer ara. Massa tard. La història no dona dues oportunitats. Ara ja no es pot fer Europa. Quan hi havia l'exèrcit alemany sí que podia fer-se. Amb l'exèrcit alemany, el darrer exèrcit alemany. L'han fet miques. S'ha acabat, ja no existeix. La gran victòria ha estat destrossar l'exèrcit alemany. Ara s'ha acabat, i volen fer Europa. ¿Amb què? Ja no hi ha res a fer. Sí, això és el que jo em deia. Hitler em semblava enginyós. A Bagatelles el vaig tractar de merdós. Un merdós com qualsevol altre, però tenia el vici. Igual que Doriot, que Mollet, que Nasser, com tots ells, era un home polític. Sí. *Homo politicus*, és una cosa especial. I feia alguna cosa constructiva, feia Europa, l'europa franco-alemanya. A més, voldria assenyalar-li que aleshores Alemanya era l'últim país en el qual els francesos encara gaudíem d'un cert prestigi. Actualment ens tracten de putes i macarrons. El darrer poble que encara teníem enganyat el vam destrossar. Segur que no seran els anglesos

"Sóc matèria prima d'odi".

ARXIU

els que ens respectaran, ni els americans, ni ningú. Després anem pel món demanant caritat: "Un dòlar, si us plau..." Jo ja hi havia pensat, en Europa. Vaig dir-me: ho diré públicament i farà molta impressió. ¡Quin merder! Vaig ficar-me en un merder espantós. ¡Si sabés com me'n peneixo! Si arribo a saber-ho... Sóc masoquista. Sóc víctima d'una mena de masoquisme. Si hagués callat, hauria fet una carrera gloriosa, i en canvi, no. Vaig esdevenir primera matèria d'odi, racista: "Ah, aquell és un antisemita". ¡Collonades!

—Però vostè ha escrit coses extremadament contundents sobre aquest tema...

—He escrit coses sobre els jueus. He dit que preparaven una guerra, que volien venjar-se de Hitler. Sí. Però era un problema que no ens tocava (això tampoc ho deixaran publicar). Era un assumpte entre ells. Van fotre l'exèrcit francès, el van derrotar de bona manera, el 39... Pobre estúpid, ficar-me en un merder com aquell en comptes de callar, com van fer tants d'altres. Ja m'ho deia la Marion: "Si s'hagués posat a la fila de l'esquerra ara tindria un pis sencer a l'Excelsior". Em citava Barbusse: quan arribava a Moscou li deien qui hi havia al pis de sobre i qui al pis de sota. Jo, en canvi, era a Sigmaringen, ¡Déu! Era a les latrines, amb la merda fins el coll, era espantós. He sofert com cap altre ha sofert i encara sofreixo. Moriré en la vergonya, en la ignomínia i en la pobresa, i tot per imbecil·litat.

—¿Vostè es declara pacifista i antimilitarista?

—Jo era profundament contrari a la

El novel·lista genial

Louis-Ferdinand-Auguste Destouches, àlies Louis-Ferdinand Céline, va nèixer el 27 de maig de 1894 a Courbevoie. L'any 1924 (després d'haver participat com a voluntari a la primera guerra mundial i d'haver estat ferit al front), es gradua en medicina a la Universitat de París. L'any següent publica *Semmelweis* (Edicions de la Magrana/Edicions 62), biografia del metge hongarès que va descobrir l'origen de la febre puerperal

i els mètodes per combatre-la i que havia estat el tema de la seva tesi doctoral. A partir d'aquí comença la seva carrera literària ("Vaig començar en la medicina i només m'interessava la medicina, en tot cas segur que no la literatura. Redeu, ¡no!"): *Viatge al fons de la nit* (Edhasa); *Mort a crèdit* (Edicions 62); *D'un château a l'autre*; *Nord, Rigodon*, etcètera.

El pessimisme, un pessimisme que a vegades en la seva exageració esdevé gairebé

grotesc i ridícul, i una visió apocalíptica del món i dels homes, són els trets fonamentals d'una obra que ha marcat profundament no solament els escriptors francesos (de Sartre a Soller passant per Quéneau) sinó també els estrangers: Miller, Kerouac, etcètera, han reconegut la influència celiniana.

Però la gran revolució de Céline és el trencament amb el francès escrit de l'època: "Va forjar un instrument nou —diu Simone de Beauvoir—, una es-

criptura tan viva com la paraula. ¡Quin repòs després de les frases marmòries de Gide, Alain i Valéry!" I de Simone de Beauvoir, hauria afegit potser el mateix Céline.

L'any 1951, després de set anys d'exili a Dinamarca, va instal·lar-se a Meudon, a les afores de París, on va reprendre la seva professió mèdica i on va viure fins que va morir, l'1 de juliol de 1961. La seva mort no va fer-se pública fins quatre dies després.

D.T.

guerra, però vaig lluitar-hi. Sóc un heroi, com Darnard, com milers d'altres. La França d'abans del 14 i la França de després del 14 són dues coses diferents. Abans del 14, sonàmbuls; després del 14, analistes. Tots volen ser com Sartre, com Camus... Creuen que és millor "pensar". Mentre que el 1914 era un deure, i es complia. Vosaltres ja no ho heu vist, sou massa joves. Hi havia la virtut: les dones eren virtuoses, els homes eren coratjosos i treballadors. Si no eren monstres. Hi havia putes, hi havia bordells, ara els han prohibit. Abans del 14 es deia: l'home és un porc, té fantasies pròpies d'un porc i va a traure-seles-hi, hi ha cases fetes aposta per això. Respectaven la dona i els fills. Avui no es respecta res de res. Aquest és un altre error de la Quarta, dita, República.

—*¿Què espera del seu nou llibre?*

—Espero un avançament de Gallimard, res més. La manera de poder anar tirant tranquil.lament fins que m'arribi la pensió de metge, 200.000 francs l'any. Quan arribi això, em tancaré al camp, en un forat i esperaré que tot s'acabi. No escriuré més. Però encara he de treballar dos anys més, fins als seixanta-cinc.

—*¿Publicarà algun altre llibre?*

—Sí. Per a Gallimard, segurament. Aquest desgraciat no vol deixar-me anar. Li n'he dit de tots els colors, li he insultat de totes les maneres possibles. Té un catàleg que es mereix un afusellament diari. Podrien tancar-lo a la presó per sempre. El va anar a veure un editor que li va dir: "Em quedo amb Céline, pago tots els seus deutes i me'n duc tots els seus llibres, no caldrà que us preocupeu mai més per aquest trist individu". Però Gallimard no ho va acceptar. No té gaires escriptors. Li arriben muntanyes de merdetes, escriptors a tant la ratlla...

—*Vostè diu que no li agrada la guerra, però fa la impressió com si pensés que era bonica...*

—Era un ordre. Ja no hi ha ordre. Homes i dones virtuoses. Teníem un ordre: l'home que torturava un presoner era afusellat immediatament. I no se'n parlava més. El sadisme no feia part de l'exèrcit. Al presoner se li oferien cigarets...

—*¿No creu que es pot trobar alguna cosa millor que l'ordre que hi ha en temps de guerra?*

—No, ja no, massa tard.

—*Fa la impressió de pensar que tot acabarà com en una mena d'explosió atòmica...*

"Sóc masoquista. Si hagués callat hauria fet una carrera gloriosa".

ARXIU

El pamfletista perillós

Apart de la seva producció novel·lística, Céline va escriure i publicar, entre 1936 i 1938, quatre pamflets que són l'origen de la persecució judicial que el va obligar a fugir de França en el moment de l'alliberament de París i que el van obligar a viure exiliat a Dinamarca des de 1945 fins el 1951, any en què gràcies a una amnistia, va poder tornar a França.

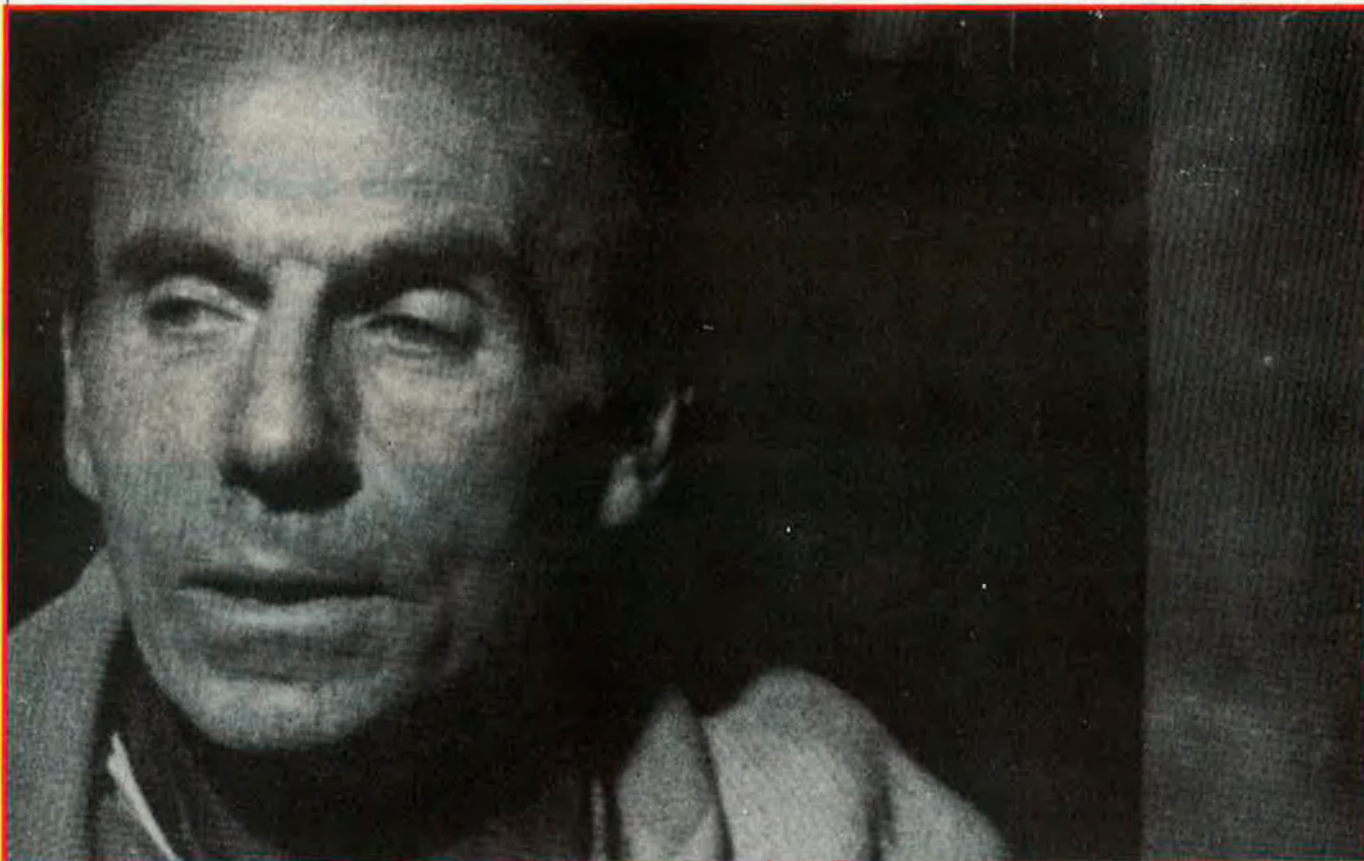
Fins el 1936, Céline estava considerat com un simpatitzant comunista. Aquell any, però, va anar convidat a l'URSS i, com André Gide (que el mateix any va expressar la seva decepció en el llibret *Retour de l'URSS*), va escriure les seves impressions en un pamflet titulat *Mea culpa*, en el qual Céline s'acusa d'haver cregut que "era l'egoisme social el que creava la desgràcia dels homes" i reconeix el seu error en descobrir que "en una societat en la qual l'egoisme social ha estat eliminat, l'home està encara més sol, més abandonat, més desgraciat, ja que és l'únic responsable de la seva desgràcia". I més endavant escriu: "He passat un mes a Leningrad. Tot això és abjecte, espantós,

infecte, brut. Una presó de larves. Tot policia i burocràcia. ¡Tirans!"

Després va venir el primer text antisemita: *Bagatelles pour un massacre*, escrit amb una força d'estil que expressava la violència de la seva convicció: els jueus ens empenyen dia rera dia vers la guerra; els jueus ho controlen tot i són els més interessats a què hi hagi una guerra mundial. El pamflet s'acaba, des del seu punt de vista, en una constatació depriment: No hi ha res a fer, ja que "des de l'època dels romans, França ha estat sempre colonitzada. Li agrada estar-ho. Ara és l'hora dels jueus. Oposar-s'hi no serveix per a res".

Un any després, quan Hitler ja havia envaït Àustria i s'havia annexionat una part de Txecoslovàquia, Céline publica *L'École des cadavres*, un altre pamflet antisemita, en el qual escriu clarament el que de fet ja deia a *Bagatelles*: "Vull que es faci una aliança amb Alemanya i que es faci de seguida (...), una aliança de veritat, sòlida, colossal, una aliança franco-alemanya a vida i mort".

D.T.

"Tots volen ser com Sartre, com Camus... Creuen que és millor pensar".

ARXIU

—No cal. Només cal que els xinesos facin un pas. La seva arma és la natalitat. Vosaltres, blancs, desapareixereu. Tot desapareix, antropològicament, en el món groc. És així. El veritable color és el groc, el blanc només és un fons. El veritable color és el groc. El groc té totes les qualitats per esdevenir el rei de la terra...

—Segons vostè, des de 1914, des de la seva joventut, tot degenera. Ja no hi ha virtut, ni sentit de l'honor, no hi ha escriptors, no hi ha crítics. Ja no queden ni francesos... Ens agradaria saber com explica aquest fenomen, que nosaltres no percebem, però que segurament deprimeix els que l'admeten.

—Abans que res l'alcoholisme. A França es beuen cada any 1.200 bilions de francs d'alcohol. ¡Una bona esponja! Conec les virtuts de l'alcohol, la impressió de poder. És molt perillós. A més, es fumen 700 bilions l'any. El fum, que dona falses sensacions poètiques i profundes, i idees falses. Jo només em creuré un bebedor d'aigua. Ningú accepta ja la higiene jansenista. Aleshores es *prou-titza*. I un copia l'altre, i tothom *prou-titza*. I l'home bo acaba embrutit, mor sense haver pensat mai en res. He estat

ficat en el vici fins al coll. Però he hagut de fugir-ne. "Tu no ets viciós —em deia Marie Bell—, ja que si ho fossis no descriuries el vici, hi estaries dins". És no estant-hi dins que pots descriure'l. És igual que la política. Ells hi estan ficats. S'estimen els consumidors. Estimen els seus nebots. Es deixen fer petons. Els agrada que els acariciïn en el llit mentre es lamenten: "¡He treballat tant, avui!" És així que s'és consumidor. Es gaudeix, s'ejacula, es fan coses de porcs, s'és porc com tots els altres. Jo, jo sóc un metge de barri, molt escrupolós i tranquil. Cal ser el contrari del que s'escriu. Aquesta és la sorpresa.

—Amb el seu últim llibre, ¿creu haver fet un pas endavant en la seves recerques?

—Tots els autors diuen: "He millorat molt". La història d'*Un château à l'autre* és especial, perquè no és normal trobar 1.142 francesos condemnats a mort en un poble molt petit. No passa cada dia.

És molt estrany esdevenir la memòria de 1.142 condemnats a mort. Un petit poble alemany hostil a tot el que l'envolta. Perquè als de Buchenwald tothom els esperava per abraçar-los, mentre que els

de Sigmaringer, la gent els esperava per obrir-los-hi el ventre. És una situació molt curiosa, que no es produeix sovint. Molt estrany. 1.142 individus cercats per la mort i que cerquen desesperadament, uns i altres, de trobar-ne un que pagui per tots. I jo era l'escollit, perquè era antisemita: "Jo era col.laboracionista, però no antisemita. Ell, en canvi —deien assenyaland-me—, aquell d'allà era antisemita. És ell qui ha de pagar per tots". ¡Cagats! Un gran femer humà. Com el sacrifici de Damià, el regicida. El matemàtic La Condamine era també dalt del patíbul i mentre el torturat parlava, preguntava als ajudants del botxí: "¿Què diu? ¿Què diu?" Els ajudants es posaven nerviosos: "¡Feu-lo fóra!", i el botxí, en canvi, deia: "No, no, deixeu-lo, és un apassionat". En tenim tants d'apassionats. Aquesta és una bona història per a la vostra revista. Però us quedarà ben poca cosa de tot això, a la redacció ho aigualiran tot de manera que agradi a Mauriac, de manera que agradi a tota aquella gent. I a més, se me'n fot... Jo sóc vell i vosaltres sou joves... Aneu cap a la vida...

(Traducció de Dolors Terraza)